

Sporočilo Komisije – Smernice EU o najboljši praksi za prostovoljne sheme certificiranja za kmetijske proizvode in živila

(2010/C 341/04)

1. UVOD

V zadnjih letih se je število prostovoljnih shem certificiranja za kmetijske proizvode in živila znatno povečalo. Popis, ki je bil za Komisijo pripravljen leta 2010 ⁽¹⁾, navaja več kot 440 različnih shem, od katerih jih je bila večina vzpostavljena v zadnjem desetletju.

S shemami certificiranja za kmetijske proizvode in živila se zagotavlja (s certifikacijskim mehanizmom), da so bile upoštevane nekatere značilnosti ali lastnosti proizvoda oziroma njegova proizvodna metoda ali sistem, določeni v specifikacijah. Te sheme vključujejo vrsto različnih pobud, ki delujejo v različnih fazah verige preskrbe z živili (preden proizvod zapusti kmetijo ali po tem, za celotno verigo preskrbe z živili ali samo njen del, za vse sektorje ali samo en tržni segment itd.). Sheme lahko delujejo na ravni med posameznimi podjetji (B2B) (predvideni končni prejemniki informacij so veleblagovnice ali predelovalna podjetja) ali na ravni med podjetjem in potrošnikom (B2C). Uporabljajo lahko logotipe, čeprav jih številne sheme, zlasti na ravni B2B, ne.

Medtem ko sheme certificiranja po definiciji delujejo na podlagi potrjevanja, ki ga izvaja tretja oseba, so na trgu tudi druge sheme, ki delujejo na podlagi oznake ali logotipa (ta je pogosto registriran kot blagovna znamka) in ne vključujejo nobenega certifikacijskega mehanizma. Udeležba v teh shemah temelji na samodeklaraciji proizvajalca ali izbiri lastnika sheme. V skladu z opredelitvami iz oddelka 2 bodo te sheme poimenoovane „sheme s samodeklaracijo“. Certifikacija je najprimernejša, kadar so izražene zaveze zapletene in opredeljene v podrobnih specifikacijah ter se redno preverjajo. Samodeklaracija je primernejša za sorazmerno preproste (nezapletene) trditve.

Razvoj shem certificiranja spodbujajo predvsem dejavniki, kot so družbene zahteve po nekaterih značilnostih ⁽²⁾ proizvoda ali njegovega proizvodnega postopka (predvsem za sheme B2C) in želja udeležencev po zagotovitvi, da njihovi dobavitelji izpolnjujejo natančno določene zahteve (predvsem za sheme B2B). Na področju varnosti hrane se z Uredbo (ES) št. 178/2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje ⁽³⁾ odgovornost za zagotavljanje, da živila in krma izpolnjujejo zahteve živilske zakonodaje, ter za preverjanje izpolnjevanja teh zahtev nalaga predvsem nosilec živilske dejavnosti in dejavnosti proizvodnje krme. Zlasti veliki akterji v verigi preskrbe z živili se pogosto zanašajo na sheme certificiranja, da bi se prepričali, da proizvod izpolnjuje zahteve, ter zaščitili svoj ugled in se izognili odgovornosti v primeru zapletov v zvezi z varnostjo hrane.

Zasebno certificiranje za namene dokazovanja skladnosti s pravnimi zahtevami seveda ni potrebno. Vsaka zasebna shema certificiranja za kmetijski in živilski sektor mora ostati prostovoljna. Kadar akterji uporabljajo certificiranje skladnosti z osnovnimi zahtevami, da bi poenostavili poslovanje z drugimi akterji v živilski verigi, bi moralo biti jasno, da takega ravnanja ni mogoče uporabljati za razločevanje proizvodov na trgu.

Sheme certificiranja lahko koristijo:

- vmesnim akterjem v verigi preskrbe z živili, in sicer z zagotavljanjem standardov, ki ščitijo ugled teh akterjev in jih odvezujejo odgovornosti, kar zadeva trditve v zvezi s proizvodom in oznako,
- proizvajalcem, in sicer s povečanjem dostopa do trga, tržnega deleža in marž za certificirane proizvode, lahko pa tudi z izboljšanjem učinkovitosti in znižanjem stroškov poslovanja, ter
- potrošnikom, in sicer z zagotavljanjem zanesljivih in verodostojnih informacij o lastnostih proizvoda in postopka.

Nekatere zainteresirane strani so trdile, da imajo lahko sheme certificiranja tudi pomanjkljivosti:

- ogrožanje enotnega trga ⁽⁴⁾,
- vprašljivost v zvezi s preglednostjo zahtev iz shem in verodostojnostjo trditvev, zlasti pri shemah, v okviru katerih se certificirajo osnovne zahteve,
- možnost zavajanja potrošnikov,
- stroški in obremenitev kmetov, zlasti kadar morajo biti udeleženi v več shemah, da bi izpolnili zahteve svojih kupcev,

⁽¹⁾ Študijo je za GD AGRI pripravilo podjetje Areté; glej: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/index_en.htm

⁽²⁾ Na primer: dobro počutje živali, okoljska trajnost, pravična trgovina.

⁽³⁾ UL L 31, 1.2.2002, str. 1.

⁽⁴⁾ Komisija je v sporočilu z naslovom „Bolje delujoča veriga preskrbe s hrano v Evropi“ (COM(2009) 591) navedla, da namerava pregledati izbrane okoljske standarde in sisteme za označevanje izvora, ki morda ovirajo čezmejno trgovino.

- tveganje, da bi trg zavrnil proizvajalce, ki niso udeleženi v ključnih shemah certificiranja, in
- učinki na mednarodno trgovino, zlasti z državami v razvoju ⁽¹⁾.

Komisija je opozorila, da se vprašanje zmedenosti potrošnika zaradi različnih shem s podobnimi cilji obravnava z zasebnimi pobudami ⁽²⁾, ki želijo oblikovati „kodekse dobre prakse“ za organizacije, ki se ukvarjajo z določanjem zasebnih standardov predvsem na socialnem in okoljskem področju. Poleg tega so nekateri predlagatelji obstoječih shem že sprejeli ukrepe za uskladitev zahtev s podobnimi shemami, nekatere obstoječe sheme certificiranja (predvsem na ravni B2B) pa so nastale kot rezultat postopka usklajevanja različnih posameznih standardov.

1.1 Vrste shem

Kar zadeva področje uporabe, cilje, strukturo in metode delovanja, so sheme zelo raznovrstne. Kot je bilo že navedeno, je eno od pomembnih meril za razlikovanje med shemami zanašanje ali nezanašanje na postopek potrjevanja, ki ga izvaja tretja oseba; na podlagi tega merila je mogoče sheme razdeliti na sheme s samodeklaracijo in sheme certificiranja. Nadaljnje

razlikovanje med shemami certificiranja lahko temelji na vprašanju, ali delujejo na ravni med posameznimi podjetji (B2B) ali so namenjene zagotavljanju informacij na ravni med podjetjem in potrošnikom (B2C).

Še eno pomembno merilo za razvrstitev je vprašanje, ali se s shemo presojajo proizvodi in postopki (predvsem B2C) ali sistemi upravljanja (predvsem B2B). Kar zadeva natančno določene zahteve, lahko sheme potrjujejo skladnost z določbami, ki jih predpisujejo vladni organi (osnovne zahteve), lahko pa dodajajo merila, ki presegajo pravne zahteve (presežne zahteve). Razlikovanje med obema vrstama zahtev ni vedno lahko: po eni strani sheme pogosto združujejo osnovna merila na nekaterih področjih s strožjimi zahtevami na drugih, po drugi strani pa morajo akterji v skladu z nekaterimi osnovnimi zahtevami, zlasti na kmetijskem in okoljskem področju, uporabljati dobro in najboljšo prakso ter vrednostno presojati potrebno skrbnost, tako da se lahko konkretni ukrepi, ki jih je treba sprejeti, razlikujejo glede na akterje in države članice. Akterji v resnici uporabljajo tehnične zahteve nekaterih shem certificiranja za razlaganje in opredmetenje teh splošnih obveznosti.

Ta razvrstitev je ponazorjena v naslednji preglednici:

Razvrstitev shem

Vrsta potrjevanja:	Samodeklaracija	Certifikacija (potrditev, ki jo izvede tretja oseba)	
Ciljna skupina:	B2C	B2C	B2B
Predmet natančno določenih zahtev:	Proizvodi in postopki	Predvsem proizvodi (vključno s storitvami) in postopki	Predvsem sistemi upravljanja
Obseg zahtev:	Predvsem presežne	Predvsem presežne	Osnovne in presežne

Te smernice bodo osredotočene na sheme certificiranja, kot so orisane v desnem delu zgornje preglednice.

kakovost pripravi smernice za sheme certificiranja za kmetijske proizvode in živila ⁽⁵⁾.

1.2 Namen smernic

Komisija je v Sporočilu o politiki kakovosti kmetijskih proizvodov ⁽³⁾ navedla, da v tej fazi glede na razvoj dogodkov in pobude v zasebnem sektorju sprejetje zakonodaje za odpravo morebitnih pomanjkljivosti shem certificiranja ni upravičeno ⁽⁴⁾. Namesto tega se je na podlagi pripomb zainteresiranih strani odločila, da ob posvetovanju z uradno svetovalno skupino za

Te smernice so namenjene opisu obstoječega pravnega okvira in pomoči pri izboljšanju preglednosti, verodostojnosti in učinkovitosti prostovoljnih shem certificiranja ter preprečevanju nasprotij med temi shemami in regulativnimi zahtevami. V njih je poudarjena najboljša praksa pri delovanju takih shem, s čimer se zagotavljajo napotki o tem, kako:

⁽¹⁾ V odboru za sanitarne in fitosanitarne zadeve STO se je razpravljalo o vprašanju zasebnih standardov.

⁽²⁾ Npr. zveza ISEAL (<http://www.isealliance.org>).

⁽³⁾ COM(2009) 234.

⁽⁴⁾ Ta ugotovitev je temeljila na podrobni oceni učinka, s katero so bile preučene različne možnosti za nadaljevanje (glej „Sheme certificiranja za kmetijske proizvode in živila“; http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/com2009_234/ia_annex_d_en.pdf).

— se izogniti zmedenosti med potrošniki ter povečati preglednost in jasnost zahtev shem,

⁽⁵⁾ „Svetovalna skupina za kakovost kmetijske proizvodnje“, ustanovljena s Sklepom Komisije 2004/391/ES; UL L 120, 24.4.2004, str. 50.

— zmanjšati upravno in finančno obremenitev kmetov in proizvajalcev, tudi tistih iz držav v razvoju, in

— zagotoviti skladnost s pravili o notranjem trgu in načeli certificiranja v EU.

Smernice so namenjene predvsem oblikovalcem in upravljavcem shem.

Uporaba smernic je prostovoljna. Njihovo upoštevanje ne pomeni, da je Komisija odobrila zahteve, določene s temi shemami. Te smernice nimajo pravnega statusa v EU in njihov cilj ni spreminjati zahtev iz zakonodaje EU.

Te smernice ne pomenijo pravne razlage zakonodaje EU, saj je tovrstna razlaga v izključni pristojnosti Sodišča Evropske unije.

2. PODROČJE UPORABE IN OPREDELITEV POJMOV

2.1 Področje uporabe

Te smernice se uporabljajo za prostovoljne sheme certificiranja, ki zadevajo:

— kmetijske proizvode, ne glede na to, ali so namenjeni prehrani ljudi ali ne (vključno s krmo),

— živila, zajeta v členu 2 Uredbe (ES) št. 178/2002, ter

— postopke in sisteme upravljanja, povezane s proizvodnjo in predelavo kmetijskih proizvodov in živil.

Te smernice se ne uporabljajo za uradni nadzor, ki ga izvajajo javni organi.

2.2 Opredelitev pojmov ⁽¹⁾

1. Natančno določena zahteva: potreba ali pričakovanje, ki se navede.

⁽¹⁾ Opredelitve temeljijo na standardu EN ISO/IEC 17000 „Ugotavljanje skladnosti – Slovar in splošna načela“.

2. Ugotavljanje skladnosti: dokazovanje, da so natančno določene zahteve v zvezi s proizvodom, postopkom, sistemom, osebo ali organom izpolnjene.

3. Pregled: preverjanje ustreznosti, zadovoljivosti in učinkovitosti postopkov izbire in ugotavljanja ter rezultati teh postopkov, kar zadeva izpolnjevanje natančno določenih zahtev.

4. Potrditev: izdaja izjave, ki temelji na odločitvi, sprejeti na podlagi pregleda in v skladu s katero je bilo dokazano izpolnjevanje natančno določenih zahtev.

5. Deklaracija: potrditev samega proizvajalca. Za namene teh smernic se za kolektivne sheme in trditve v zvezi z oznakami, ki niso certificirane in temeljijo na samodeklaraciji proizvajalca, uporablja izraz „sheme s samodeklaracijo“.

6. Certifikacija: potrditev v zvezi s proizvodom, postopkom, sistemom ali osebo, ki jo izvede tretja oseba.

7. Akreditacija: potrditev v zvezi z organom, ki jo izvede tretja oseba in ki uradno dokazuje, da je ta organ pristojen za opravljanje posebnih nalog. V EU ⁽²⁾ akreditacija pomeni potrditev nacionalnega akreditacijskega organa, da organ za ugotavljanje skladnosti izpolnjuje zahteve, določene s harmoniziranimi standardi, in, kjer je ustrezno, vse dodatne zahteve, vključno s tistimi, ki so določene v zadevnih sektorskih shemah, za opravljanje posebne dejavnosti ugotavljanja skladnosti.

8. Inšpekcijski pregled: preučevanje zasnove proizvoda, proizvoda, postopka ali obrata in ugotavljanje njegove skladnosti s posebnimi zahtevami ali, na podlagi strokovne presoje, s splošnimi zahtevami.

9. Revizija: sistematičen, neodvisen in dokumentiran postopek za pridobivanje evidenc, navedb dejstev ali drugih ustreznih informacij in njihovo objektivno presojanje, da bi se ugotovil obseg izpolnjevanja natančno določenih zahtev.

3. VELJAVNE ZAKONSKE DOLOČBE NA RAVNI EU

3.1 Pravila v zvezi z delovanjem shem

Za sheme certificiranja, ki delujejo v EU, veljajo naslednje temeljne določbe EU:

⁽²⁾ Člen 2(10) Uredbo ES št. 765/2008 o določitvi zahtev za akreditacijo in nadzor trga v zvezi s trženjem proizvodov; (UL L 218, 13.8.2008, str. 30).

- Pravila o notranjem trgu. Ponudniki storitev certificiranja lahko uveljavljajo pravico do ustanavljanja in svobodo opravljanja storitev, ki sta določeni v členih 49 in 56 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) ter zadevnih določbah direktive o storitvah⁽¹⁾. Kadar ti ponudniki ustanavljajo podjetja v drugi državi članici, zanje ne smejo veljati neupravičene omejitve. Prav tako zanje ne smejo veljati neupravičene omejitve, kadar zagotavljajo čezmejne storitve. Tudi sheme certificiranja ne smejo privedi do dejanskih ovir za trgovino z blagom na notranjem trgu.
  - Pravila o državni udeležbi v shemah. Sheme certificiranja, ki jih podpirajo javni organi, kot so regionalni ali nacionalni organi, ne smejo privedi do omejitev na podlagi nacionalnega izvora proizvajalcev ali kako drugače ovirati enotnega trga. Vsaka podpora shemam certificiranja, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli podpora tem shemam iz državnih sredstev v smislu člena 107 PDEU mora biti skladna s pravili o državni pomoči.
  - Pravila o konkurenci. Sheme certificiranja ne smejo privedi do protikonkurenčnega ravnanja, zlasti, vendar ne izključno, do:
    - horizontalnih ali vertikalnih sporazumov, s katerimi bi se omejevala konkurenca,
    - izključitve konkurenčnih podjetij, ki bi jo povzročilo eno ali več podjetij z veliko tržno močjo (na primer s preprečevanjem dostopa konkurenčnih kupcev do dobave in/ali dostopa konkurenčnih dobaviteljev do distribucijskih poti),
    - onemogočenega dostopa do sheme certificiranja, ki bi ga povzročili tržni akterji, ki izpolnjujejo veljavne osnovne pogoje,
    - preprečevanja pogodbenicam shem ali tretjim stranem, da razvijajo, proizvajajo in tržijo nadomestne proizvode, ki niso skladni s specifikacijami iz sheme.
  - Zahteve glede označevanja in obveščanja potrošnikov⁽²⁾. Označevanje, oglaševanje in predstavljanje živil ne smejo biti taka, da bi lahko bistveno zavedla potrošnika, predvsem:
    - glede značilnosti živila in zlasti njegove narave, identitete, lastnosti, sestave, količine, trajnosti, porekla ali izvora, načina proizvodnje ali pridelave,
    - z navedbo učinka ali lastnosti, ki jih živilo nima,
    - z napeljevanjem, da ima živilo posebne značilnosti, čeprav imajo dejansko vsa podobna živila take značilnosti.
- Sheme, s katerimi se certificira samo skladnost s pravnimi zahtevami, nikakor ne smejo napeljevati na to, da imajo certificirani proizvodi posebne značilnosti, ki se razlikujejo od značilnosti podobnih proizvodov. Sheme tudi ne bi smele zmanjševati ugleda drugih proizvodov na trgu in zanesljivosti uradnega nadzora, oziroma to poskušati.
- Poleg tega v skladu z določbami Direktive o nepoštenih poslovnih praksah⁽³⁾ označevanje, oglaševanje in predstavljanje živil ne smejo biti taka, da bi lahko zavedla potrošnika.
- Ko EU z nekim zakonodajnim aktom uvede postopek za ugotavljanje skladnosti, upošteva svoje mednarodne obveznosti, zlasti zahteve, določene v Sporazumu STO o tehničnih ovirah v trgovini.

3.2 Pravila v zvezi z vsebino shem

Poleg tega so s posebno zakonodajo urejena številna področja, ki jih pokrivajo zahteve shem certificiranja (npr. regulativne zahteve za varnost hrane in higijeno⁽⁴⁾, ekološko kmetovanje, dobro počutje živali, varstvo okolja, tržni standardi za posebne proizvode).

Na področjih, na katerih obstajajo zadevni standardi ali zakonodaja, je treba v trditvah upoštevati te standarde ali zakonodajo, uskladiti trditve z njimi ter zagotoviti, da specifikacije vsebujejo sklicevanja na te standarde ali zakonodajo (če na primer shema vključuje trditve v zvezi z ekološkim kmetovanjem, mora temeljiti na Uredbi (ES) št. 834/2007 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov⁽⁵⁾); sheme s prehranskimi in zdravstvenimi trditvami morajo biti usklajene z Uredbo (ES) št. 1924/2006⁽⁶⁾ ter uspešno opraviti zahtevano znanstveno oceno Evropske agencije za varnost hrane).

⁽¹⁾ Direktiva 2006/123/ES z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notranjem trgu; UL L 376, 27.12.2006, str. 36.

⁽²⁾ Člen 2(1)(a) Direktive 2000/13/ES o približevanju zakonodaje držav članic o označevanju, predstavljanju in oglaševanju živil; UL L 109, 6.5.2000, str. 29.

⁽³⁾ Direktiva 2005/29/ES o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu; UL L 149, 11.6.2005, str. 22 ter smernice za njeno izvajanje: SEC(2009) 1666.

⁽⁴⁾ Uredba (ES) št. 852/2004 z dne 29. aprila 2004 o higieni živil; Uredba (ES) št. 853/2004 z dne 29. aprila 2004 o posebnih higienskih pravilih za živila živalskega izvora ter Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 854/2004 z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi; UL L 139, 30.4.2004, str. 1.

⁽⁵⁾ UL L 189, 20.7.2007, str. 1.

⁽⁶⁾ UL L 404, 30.12.2006, str. 9.

Glede varnosti in higiene prehrane mora veljati zlasti:

- sheme ne smejo imeti namena nadomestiti obstoječe uradne standarde in/ali zahteve ne smejo posegati vanje, prav tako pa ne bi smele nadomeščati uradnega nadzora, ki ga pristojni organi izvajajo zaradi uradnega preverjanja skladnosti z uradnimi obveznimi standardi in zahtevami,
- proizvod, ki se trži v okviru sheme za določanje varnostnih in higienskih standardov, ki presegajo pravne zahteve, se ne sme oglaševati ali promovirati na način, ki bi zmanjševal ali poskušal zmanjševati ugled drugih proizvodov na trgu in zanesljivost uradnega nadzora.

3.3 Pravila v zvezi z ugotavljanjem skladnosti, certificiranjem in akreditiranjem

Pravila o organizaciji in delovanju akreditacije organov, ki opravljajo dejavnosti ugotavljanja skladnosti na zadevnem zakonsko urejenem področju, so bila določena z Uredbo (ES) št. 765/2008. Čeprav ta uredba ne vsebuje zahteve, da morajo biti organi za ugotavljanje skladnosti akreditirani, je taka zahteva vključena v nekatere druge zakonodajne akte EU ⁽¹⁾.

Poleg tega so mednarodno priznana pravila za izvajanje shem certificiranja proizvodov/postopkov ali sistemov določena v vodilu 65 (EN 45011) oziroma standardu ISO 17021 Mednarodne organizacije za standardizacijo (ISO). Čeprav so sheme certificiranja proizvodov/postopkov ali sistemov prostovoljne pobude, morajo biti certifikacijski organi akreditirani v skladu z vodilom EN 45011/ISO 65 ali standardom ISO 17021, da lahko izdajo certifikat za proizvod/postopek ali sistem na podlagi akreditacije.

Vendar zgoraj navedeno ne vpliva na veljavne zahteve živilske zakonodaje EU, med katerimi so tudi splošni cilji, določeni v členu 5(1) Uredbe (ES) št. 178/2002:

„Živilska zakonodaja zasleduje enega ali več splošnih ciljev visoke ravni varovanja življenja in zdravja ljudi, varstva interesov potrošnika, vključno z dobrimi poslovnimi običaji v prometu z živali ob upoštevanju, kadar je to primerno, varovanja zdravja in zaščite živali, zdravja rastlin in okolja.“

V tem okviru Uredba (ES) št. 882/2004 ⁽²⁾ Evropskega parlamenta in Sveta o izvajanju uradnega nadzora, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmi in živilih ter s

⁽¹⁾ S členom 11(3) Uredbe (ES) št. 510/2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila se na primer zahteva, naj „certifikacijska telesa iz odstavkov 1 in 2 ravnajo in so od 1. maja 2010 akreditirana v skladu z Evropskim standardom EN 45011 ali Vodilom ISO/IEC 65 (Splošne zahteve za telesa, ki upravljajo s sistemi certificiranja proizvodov)“.

⁽²⁾ UL L 165, 30.4.2004, str. 1.

pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali, vključuje nekatera pravila, v skladu s katerimi lahko pristojni organi prenesejo naloge uradnega nadzora (vključno z akreditiranjem in obveznostmi poročanja) na neodvisne tretje osebe.

Jamstva, ki se zagotovijo z dejavnostmi uradnega nadzora, tvorijo osnovo, ta pa se lahko dopolni s prostovoljnimi posebnimi shemami certificiranja, pri čemer je treba upoštevati, da se za vse kršitve uporablja živilska zakonodaja. Ugotavljanje skladnosti z osnovnimi zahtevami prek shem certificiranja organov za uradni nadzor ne odvezuje odgovornosti.

4. PRIPOROČILA V ZVEZI Z UDELEŽBO V SHEMAH IN NJIHOVIM OBLIKOVANJEM

1. Udeležba v shemah bi morala biti pod preglednimi in nediskriminatornimi merili omogočena vsem udeležencem, ki želijo in so sposobni delovati v skladu s specifikacijami.
2. Sheme bi morale imeti nadzorno strukturo, ki omogoča, da lahko vse zadevne zainteresirane strani v živilski verigi (kmetje in njihove organizacije ⁽³⁾, kmetijski in kmetijsko-živilski gospodarski subjekti, prehrabna industrija, trgovci na debelo in drobno ter potrošniki, če je to primerno) reprezentativno in uravnoteženo prispevajo k oblikovanju sheme in sprejemanju odločitev. Mehanizmi za udeležbo zainteresiranih strani in sodelujoče organizacije bi morali biti dokumentirani in javno dostopni.
3. Upravljalci shem, ki delujejo v različnih državah in regijah, bi morali omogočati udeležbo pri oblikovanju shem vsem zainteresiranim stranem iz teh regij.
4. Zahteve shem bi morali oblikovati tehnični odbori strokovnjakov, te zahteve pa bi bilo nato treba predložiti širši skupini zainteresiranih strani, da podajo pripombe.
5. Upravljalci shem bi morali zadevnim zainteresiranim stranem zagotoviti udeležbo pri oblikovanju meril in kontrolnih seznamov za inšpekcijske preglede ter pri zasnovi in določanju pragov za sankcije.
6. Če so na voljo mehanizmi povratnih informacij, bi morali upravljalci shem sprejeti pristop nenehnega razvoja, da bi se pravila in zahteve redno pregledovali na podlagi sodelovanja. Zlasti bi morali udeleženci sheme sodelovati pri prihodnjem razvoju sheme.

⁽³⁾ Npr. zadruga.

7. Zahteve shem se lahko spreminjajo samo, kadar je to utemeljeno, da bi se udeleženci sheme lahko izognili nepotrebnim stroškom prilagajanja. Udeleženci sheme morajo biti ustrezno obveščeni o vseh spremembah zahtev sheme.

8. Sheme bi morale vsebovati kontaktne podatke v vseh dokumentih, povezanih s shemo (vključno s spletno stranjo), in določiti postopek za prejemanje pripomb glede sheme in odgovarjanje nanje.

5. PRIPOROČILA V ZVEZI Z ZAHTEVAMI SHEM IN POVEZANIMI TRDITVAMI

5.1 Jasnost in preglednost zahtev shem in navedenih trditvev

1. Sheme bi morale jasno navesti socialne, okoljske, gospodarske in/ali pravne cilje.

2. Trditve in zahteve bi morale biti jasno povezane s cilji sheme.

3. Področje uporabe sheme v smislu proizvodov in/ali postopkov bi moralo biti jasno opredeljeno.

4. Specifikacije sheme⁽¹⁾, vključno z javno dostopnim povzetkom, bi morale biti na voljo brezplačno (npr. na spletni strani).

5. Sheme, ki delujejo v več državah, bi morale na ustrezno utemeljeno zahtevo morebitnih udeležencev ali certifikacijskih organov zagotoviti prevode specifikacij.

6. Specifikacije sheme bi morale biti jasne, dovolj podrobne in lahko razumljive.

7. Sheme, ki uporabljajo logotipe ali oznake, bi morale na embalaži proizvoda ali prodajnem mestu zagotoviti informacije – na primer spletni naslov – o tem, kje lahko potrošniki najdejo dodatne informacije o shemi.

8. Sheme bi morale (npr. na svoji spletni strani) jasno navesti, da zahtevajo certifikacijo neodvisnega organa, in zagotoviti kontaktne podatke certifikacijskega organa, ki opravlja to storitev.

⁽¹⁾ Izjeme bi lahko bile potrebne v primerih, v katerih specifikacije sheme temeljijo na standardih, ki niso na voljo brezplačno (npr. standardi ISO in EN).

5.2 Dokazi za trditve in zahteve sheme

1. Vse trditve bi morale temeljiti na objektivnih in preverljivih dokazih ter znanstveno utemeljeni dokumentaciji. Ti dokumenti bi morali biti na voljo brezplačno, npr. na spletni strani⁽²⁾.

2. Sheme, ki delujejo v več državah in regijah, bi morale prilagoditi svoje zahteve ustreznim lokalnim kmetijsko-ekološkimi, družbeno-gospodarskim in pravnim razmeram ter kmetijskim praksam, hkrati pa zagotavljati dosledne rezultate v različnih okoljih.

3. Sheme bi morale jasno navesti (npr. na spletni strani), ali, s čim in v kolikšnem obsegu njihove specifikacije presegajo zadevne pravne zahteve, tudi na področjih poročanja in izvajanja inšpekcijskih pregledov, če je to ustrezno.

6. PRIPOROČILA V ZVEZI S CERTIFICIRANJEM IN INŠPEKCIJSKIMI PREGLEDI

6.1 Nepristranskost in neodvisnost certificiranja

1. Certificiranje skladnosti z zahtevami sheme bi moral izvajati neodvisni organ, ki ga je akreditiral:

— nacionalni akreditacijski organ, imenovan s strani države članice na podlagi Uredbe (ES) št. 765/2008, v skladu z ustreznimi evropskimi ali mednarodnimi standardi in smernicami, ki določajo splošne zahteve za telesa, ki upravljajo s sistemi certificiranja proizvodov), ali

— akreditacijski organ, ki je podpisal dogovor o večstranskem priznavanju (MLA) za certificiranje proizvodov v okviru Mednarodnega akreditacijskega foruma (IAF).

2. Sheme bi morale omogočati, da lahko certificiranje izvaja vsak kvalificiran in akreditiran certifikacijski organ, ne da bi to preprečevale geografske omejitve.

6.2 Inšpekcijski pregledi

Na splošno bi morali biti inšpekcijski pregledi učinkoviti, jasni in pregledni; temeljiti bi morali na dokumentiranih postopkih in morali bi biti povezani s preverljivimi merili, ki so podlaga za trditve, izražene v okviru sheme certificiranja. Nezadovoljivi rezultati inšpekcijskih pregledov bi morali privedi do ustreznih ukrepov.

1. Izvajati bi bilo treba redne inšpekcijske preglede udeležencev sheme. Za inšpekcijske preglede bi morali biti določeni jasni in dokumentirani postopki, vključno s pogostostjo pregledov, vzorčenjem, laboratorijskimi/analitskimi preskusi in parametri v zvezi s področjem uporabe sheme certificiranja.

⁽²⁾ Izjeme bi bilo treba predvideti za zaupne informacije in/ali informacije z lastninsko pravico, ki bi morale biti jasno označene.

2. Pri pogostnosti inšpekcijskih pregledov bi bilo treba upoštevati rezultate predhodnih pregledov, tveganja, povezana s proizvodom/postopkom ali sistemom upravljanja, in obstoj notranjih revizij v kolektivnih organizacijah proizvajalcev, s katerimi je mogoče dopolniti inšpekcijske preglede, ki jih izvajajo tretje osebe. Nadzornik sheme bi moral določiti najmanjšo pogostnost inšpekcijskih pregledov za vse udeležence sheme.
3. Rezultate inšpekcijskih pregledov bi bilo treba sistematično ocenjevati.
4. Po splošnem načelu bi bilo treba uporabljati nenapovedane in za kratek rok napovedane inšpekcijske preglede (npr. preglede, ki so opravljeni v 48 urah).
5. Inšpekcijski pregledi in revizije bi morali temeljiti na javno dostopnih smernicah, kontrolnih seznamih in načrtih. Merila inšpekcijskih pregledov bi morala biti tesno povezana z zahtevami sheme in zadevnimi trditvami.
6. Opredeljeni bi morali biti jasni in dokumentirani postopki za obravnavanje neskladnosti, ki se učinkovito izvajajo. Določiti bi bilo treba izločitvena merila, ki bi lahko privedla do:

- neizdaje ali preklica certifikata,
- preklica članstva ali
- poročanja ustreznemu uradnemu izvršilnemu organu.

Ta izločitvena merila bi morala vključevati vsaj neizpolnjevanje osnovnih pravnih zahtev na področju, ki ga pokriva certifikacija. Primere neskladnosti, ki bi lahko imeli škodljive posledice za varovanje zdravja, bi bilo treba v skladu z regulativnimi zahtevami sporočiti ustreznim organom.

7. Inšpekcijski pregledi bi morali biti osredotočeni na analizo preverljivih meril, ki so podlaga za trditve, izražene v okviru shem certificiranja.

6.3 Stroški

1. Upravljalci shem bi morali javno objaviti članarine (če obstajajo) in od svojih certifikacijskih organov zahtevati, naj objavijo stroške, povezane s certificiranjem in inšpekcijskimi pregledi za različne vrste udeležencev shem.
2. Morebitne razlike med članarinami, obračunanimi različnim udeležencem shem, bi morale biti utemeljene in sorazmerne. Namen takih razlik ne bi smel biti odvrniti nekatere skupine morebitnih udeležencev, npr. iz drugih držav, od udeležbe v zadevni shemi.

3. Vsa znižanja stroškov, nastala zaradi vzajemnega priznavanja in primerjanja, bi bilo treba prenesti na gospodarske subjekte, pri katerih se opravljajo inšpekcijski pregledi in revizije.

6.4 Usposobljenost revizorjev/inšpektorjev

Na splošno bi morali biti revizorji/inšpektorji nepristranski, usposobljeni in pristojni.

Revizorji, ki opravljajo certifikacijske revizije, bi morali imeti ustrezno znanje o določenem sektorju in delati za certifikacijske organe, ki so akreditirani v skladu z ustreznimi evropskimi ali mednarodnimi standardi in smernicami za sheme certificiranja proizvodov in sheme certificiranja sistemov upravljanja. Zahtevane veščine in znanja revizorjev bi bilo treba opisati v specifikacijah sheme.

6.5 Določbe za male proizvajalce

Sheme bi morale predvideti določbe, ki omogočajo in spodbujajo udeležbo malih proizvajalcev (zlasti iz držav v razvoju, če je to ustrezno) v shemi.

7. PRIPOROČILA V ZVEZI Z VZAJEMNIM PRIZNAVANJEM IN PRIMERJANJEM/PREKRIVANJEM Z DRUGIMI SHEMAMI

1. Kadar sheme vstopajo v nov sektor in/ali širijo svoje področje uporabe, bi morala biti potreba po shemi utemeljena. Če je to mogoče, bi morali upravljalci shem navesti izrecna sklicevanja (npr. na svoji spletni strani) na druge zadevne sheme, ki delujejo v istem sektorju, na istem področju politike ali v isti geografski regiji, in opredeliti, kako so pristopi usklajeni. Dejavno bi morali iskati možnosti za vzajemno priznavanje vseh zahtev shem ali njihovih delov.
2. Na področjih, na katerih je bilo za sheme opredeljeno, da se delno ali popolnoma prekrivajo z zahtevami drugih shem, bi morale sheme vključevati delno ali popolno priznavanje ali dopuščanje inšpekcijskih pregledov in revizij, ki so bili v okviru navedenih shem že opravljeni (da se revizije istih zahtev ne bi ponavljale).
3. Če vzajemnega priznavanja ni mogoče doseči, bi morali upravljalci shem spodbujati skupne revizije na podlagi skupnih revizijskih kontrolnih seznamov (npr. en skupni kontrolni seznam in ena skupna revizija za dve ali več različnih shem).
4. Upravljalci shem, katerih zahteve se prekrivajo, bi morale, kolikor je to praktično in pravno mogoče, uskladiti tudi revizijske protokole in dokumentacijske zahteve.